

גליון מס' 116 לפרשת תצוה pinchasf@gmail.com	עלה רעיון לפרשת השבוע ע"י פינחס פרקש שנה שלישית
---	---

שמן בהכשר משה רבינו

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד. באוהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות יערוך אותו אהרון ובניו מערב עד בוקר לפני ה' חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל."

השאלות:

1. מדוע לשון ציווי על השמן מה שלא היה בשאר ענייני בניית המשכן?
2. מה עניין השמן לכאן בתוך בניית הכלים וגופו של המשכן?
3. הכיצד הציווי הוא למשה בצורה אישית ואילו מצד שני הוא לדורות?
4. חוזר המוטיב של "תמיד, חוקת עולם, לדורותם" מדוע?

מהו "זך"? 1

"זך" – בלי שמרים.

מהו "כתית"? 1

"כתית" – הזיתים היה כותש במכתשת ואינו טוחנן בריחים כדי שלא יהא בו שמרים. ואחר שהוציא טיפה ראשונה מכניסן לריחים וטוחנן. והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנאמר "כתית למאור" ולא כתית למנחות.

מהו "להעלות"? 1

"להעלות נר תמיד" – מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה.

מהו "תמיד"? 1

"תמיד" – כל לילה ולילה קרוי תמיד. כמו שאתה אומר "עולת תמיד" ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חביתין נאמר "תמיד". ואינה אלא מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא. רש"י

לדעת אמת אם לבבך יאווה.

ראה כל גויה לנכבד בנוה.

ואורים ותומים וסודם אחוה.

בסתר בסדר ואתה תצוה.

מה פשר סמיכות הפרשיות?

"ואתה תצוה" – אזכיר בתחילה טעם לדבק הפרשה. כי כאשר השלים לספר כל כלי הקודש והפרוכת והמשכן והאוהל והמכסה ומזבח העולה והחצר והמסך החל לפרש משרתי המשכן ומה היא עבודתם בעצמם אין זר איתם. והחל שיעלו נרות בשמן זית, לא בשמן זר. ואלה המשרתים ראויים להיות נכרים ונבדלים במשפחותם, גם במלבושיהם. והזכיר הכתוב זה אחר זה. ואחר כן הזכיר שהם חייבים ללמד שבעת ימי המילואים שילמדם משה וירגילים ואחר כן ישרתו ויעלו עולות התמיד על מזבח העולה, לא על מזבח הזהב, רק שיקטירו עליו ויכפרו על קרנותיו אחת בשנה.

מהו "ואתה תצוה"? 1

"ואתה תצוה" – שהיא מצוה עולמית על הציבור לתת תמיד שמן זית להעלות נר תמיד. ואל תשתומם בעבור השמן שהביאו הנשיאים, כי הוא היה שמן המשחה, רק שמן למאור חיוב הציבור.

מדוע הזכיר "זך" לפני "כתית"?

יש מנהג במקומות ששם זיתים, שיבחרו הזית הזך. והטעם הגרגירים שאין בהם עפוש, או שלא נאכלה קצתם. וממנו יעשו שמן למאכל המלכים על כן הזכיר הכתוב זך לפני כתית.

מהו "למאור"? 2

"למאור" – לצורך האור בלילה.

מהו "להעלות"? 1

"להעלות" – להדליק הנרות. ועל מנורת שלמה כתוב "לבערם כמשפט".

מהו "תמיד"? 2

"תמיד" – כל לילה ולילה. ויש מילת תמיד קשה מזאת "והיה על מצחו תמיד", כאשר הושם המצנפת על ראשו לעולם ישימו עליה ציץ הקודש. ראב"ע

מדוע "ואתה" ולא בדרך ציווי רגיל?

(1) "ואתה תצוה" – לא הזכיר משה בזה הסדר מה שאין כן בכל החומש שמשעה שנוולד משה אין סדר שלא הוזכר בה. והטעם משום שאמר "מחני נא מספרך אשר כתבת" וקללת חכם אפילו על תנאי באה ונתקיים בזה. ועוד דזו הפרשה מדברת בטכסיסי כהונה וממשה היתה הכהונה הגדולה לצאת, אלא על ידי שסירב לילך בשליחות המקום נטלה ממנו וניתנה לאהרון, לכן לא נזכר שמו של משה בפרשה זו מפני עוגמת נפשו.

מדוע ציווי על השמן?

וכתב צוואה במנורה וכן בתמיד לפי ששניהם נוהגין בכל יום ויש בהם חסרון כיס לפיכך צריך זירוז, לכן אמר בהם לשון צוואה.

מדוע "תצוה"?

"תצוה" בגמטריא נשים צוה. רמז להדלקת נרות לנשים חובה בשבת.

מהו "אליך"? 1

"אליך" – אבל אני איני צריך לאורה.

מהו "כתית"? 2

"כתית" – ת"י ת"כ שנים שהיה נוהג הדלקת המנורה.

מהו "להעלות"? 2

"להעלות" כתיב חסר ויו לומר שויו נרות מכבין אותם אבל נר מערבי דולק לעולם.

מהו "למאור להעלות"? 2

"למאור להעלות" – בגמטריא – חצי לוג שמן לנר.

מהו "נר תמיד"? 1

"נר תמיד" – בגמטריא – שבת.

בעל הטורים

מהו "ואתה תצוה"? 2

"ואתה תצוה" – הנה מה שאמר עד עכשיו "ועשית", יובן שיעשה על ידי אחר וזה שיצוה לאומנים שיעשו. ולפיכך באלו השלוש מצוות שצוה, הנה אמר "ועתה", להודיע שיעשה הוא בעצמו שיצוה לישראל על עשיית השמן. ושיקריב אליו את אהרון ובניו ושידבר אל כל חכמי לב.

מהו "אליך"? 2

"ויקחו אליך" – כשיצטרך וזה יהיה בכלות השמן למאור שהתנדבו עתה בנדבת המשכן. שלא יחשבו שתהיה מצוות הדלקת המנורה מצוות שעה בשמן שהוא שהתנדבו בלבד.

ספורנו

מהו "ואתה תצוה"? 3

"ואתה תצוה" – למעלה הוא אומר "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" – לפי שעה לצורך המשכן. אבל כאן שציווי זה לכל הדורות לתת שמן למאור לכל שנה ושנה, לכך הוא אומר "ואתה תצוה". שינה הלשון לפי שכל לשון צוואה לדורות היא. וכן הוא אומר בתורת כהנים, כי לשון ציווי אינו אלא מיד ולדורות.

מהו "זך"? 2

"זך" – בלא שמרים. הזיתים כתושים במכתשת כי הטחונים בריחים אינו זך כל כך. רשב"ם

מהו "ואתה תצוה"? 4

"ואתה תצוה" – בעבור שאמר במשכן תמיד "ועשית" והוא בציווי, אמר בכאן ואתה בעצמך תצוה להם שיקחו אליך את שמן המאור, כי אין להם דרך לעשות אותו במדבר רק אם היה אצלם משמרת והנשיאים הביאוהו.

מהו "אליך"? 3

"אליך" – שיביאוהו לפניו והוא יראנו אם הוא זך וכתית כראוי. וכן "צו את בני ישראל" – ויקחו אליך.

מהו "מאת בני ישראל"? 3

"מאת בני ישראל" – שיקחו אליך השמן מאת בני ישראל מאת אשר ימצא בידם.

מהו "תמיד"? 3

"להעלות נר תמיד" – כל לילה ולילה קרוי תמיד. בסיפרי כתוב "יאירו שבעת הנרות מערב עד בוקר".

"תמיד" – שהוא דולק תמיד ביום ובלילה.

רמב"ן

הקשים:

למה הוצרך לומר "ואתה", אחר שעמו היה מדבר?

למה אמר "תצוה" ולא צו?

למה אמר לשון ציווי?

מהו "ואתה תצוה"? 5

אולי כי לצד שהדבר אינו מן המוסר לצוות ה' שידליקו נרות בבית ה' אשר ממנו תצא תורה. אשר על כן אמר למשה כי מצווה זו לא יאמרנה לישראל על פי ה', אלא הוא יצוה מפי עצמו שינהגו כבוד זה להביא שמן להדליק. לזה אמר "ואתה" פירוש מלבד ה שציוויתך תוסיף אתה לצוותם על זה.

מהו "תצוה"? 1

דקדק לומר "תצוה" ולא תדבר, להצדיק דברינו אלה שיזרזם הוא על הדבר. שאם אמר תדבר יהיה הנשמע כי ידבר דברי ה' כסדר הרגיל לדבר מבלי צורך הזירוז. ולזה לא אמר צו, שאז יהיה נשמע שיאמר כי ה' אמר אליו לצוות, אלא תצוה פירוש מעצמך. ולא יראה בעיניך כי מצוה זו קלה היא, כיון שאינה אלא מפי משה. לא כן הוא שאין זה אלא משום דרך כבוד לאל עליון. אבל המצוה הרי אנו רואים כי ה' אמר אליו שיצוה.

מהו "אליך"? 4

ואולי כי לזה אמר "ויקחו אליך" פירוש למה שאתה בדעתך תצוה. עוד ירצה לצד שצויה ה' כל מעשה המשכן וענייניו לנוכח שיראה שמצווה לו שיעשה הוא כל הנדבר אליו ויביא כל הנדבה אל המשכן. לצד התלהבותו בעבודת ה' גם יעשה מלאכת המשכן ועבודתו, לזה אמר אליו "ואתה תצוה" פירוש מה שיש לך מהיתרון על כל ישראל אינו אלא מה שתצוה אותם לבד. ולזה אמר תיבת "ואתה" ותוספת הואו לצד שיש עושים לבד משה וידייק גם כן אומרו "תצוה" ולא אמר צו.

מהו "תצוה"? 2

עוד ירמוז לצד כי הגיע זמן תת הכהונה לאהרון, בירר ה' למשה המלכות והמליכו על ישראל. והוא אומרו "תצוה את בני ישראל" על דרך אומרו "ויצוהו ה' לנגיד על ישראל" והגם שבארץ מצרים "ויצום אל בני ישראל" ופרשנו שם שעשאם מושלים בעם, כאן ייחד משה מלכות לישראל ואהרון לישראל. ואולי כי לזה נתכוון מה שאמר הכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" ממלכת חוזר אל משה, כהנים אהרון ובניו. "וגוי קדוש" אלו הלויים.

ואולי שירמוז באומרו "תצוה" על דרך אומרם כי כל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה. ולזה רבותינו ז"ל היו קוראים זה לזה משה, כי הוא זה המדבר בבחינת נפש הלומדת תורה. "תצוה" לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים. וכבר ידעת כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה. ובחר ה' לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה שהוא אור העולם.

מהו "אליך"? 5

"ויקחו אליך" – על דרך שאמרו עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, מאי עדות? אמר רב זביד: זה נר מערבי. ליצני הדור היו מתלוצצים על משה לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה משה? הרי כי לא היו מצדיקים אפילו מישראל שתשרה שכינה במשכן. וכפי זה הגם ששרתה שכינה ביום א' בניסן עם כל זה אין זה סימן לתמידות שתקבע השכינה מקומה במשכן. אבל בנס נר המערבי הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל. והוא מאמר ה' "ויקחו אליך" פירוש אליך נוגע הדבר כי בזה תתחזק נבואתך שיכירו ויצדיקו נבואתך שהשכינה תשרה בתוכם כשיראו נס שיעשה בשמן המנורה.

ואולי כי לזה נתכוון באומרו "ואתה תצוה" לומר שלא יחוש שלא יאמנו דבריו להיות הדבר תמוה שידור אל עליון בתחתונים. וכמו שכן היה ואם תאמר מנין יצדיקו "ויקחו אליך" פירוש בדבר זה יש לך חיזוק והצדקת הדברים.

כיצד הסבר הפרשה בדרך רמז?

ובדרך רמז כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד. גלות ראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום. ב' נגאלו בזכות יצחק. ג' בזכות יעקב. והד' תלוי בזכות משה. ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה. וזה הוא שרמז הכתוב כאן באומרו "ואתה תצוה את בני ישראל", כי הוא ימלוך עלינו לעתיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה. וזה הוא אומרו "ויקחו אליך שמן זית זך" ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן. מה שמן מאיר לעולם כך התורה. דקדק "זך" שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים שהם לקנתר חס ושלום או להתגדל, אלה הם שמריה. "כתית" – שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם.

"למאור" – כי בזמן הגלות נחשך מאור הלבנה שנקראת המאור הקטן ונפרד אלוף ממנה ושפחה תירש גבירתה. ולזה יצו כי יכוין בשמן זית להאיר למאור וליחדו במכוון, גם יכון אל המאור הגדול.

ועולה תמיד שאין לו שעור ולא תשוב לדאבה עוד והיה לה ה' לאור עולם.
ואולי שיכון עוד לומר "למאור להעלות נר תמיד" כי המאור הגדול הוא יעלה הנר תמיד.
אור החיים

הקשיים:

יש לדקדק מהו "ואתה תצוה" שתי נוכחויות. ואתה צוה מיבעי ליה למימר?
גם מילת "ואתה" כולה מיותרת כי היה לו לומר "צו את בני ישראל" כי בלשון זה נאמר בפרשת אמור על הנרות הללו. הרמב"ן אמר שהקפיד שלא יעשה זה על ידי שליח. מכל מקום היא גופא קשיא למה הקפיד במצווה זו יותר מבכל המצוות?
עוד הקשו המפרשים מה עניין מצווה זו לכאן כי עיקר מקומה אחר עשיית המשכן והנחת המנורה?

ועוד קשה "להעלות נר תמיד" נרות מבעי ליה, שהרי שבעה היו?
ועוד קשה הלא לא דלקו כי אם מערב עד בוקר ולמה אמר תמיד?
ועוד קשה באומרו "באוהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות" כל מראה מקום ארוך זה הוא נראה ללא צורך, כי היה לו לומר על המנורה יערוך אותו וכבר ידענו מקום המנורה היכן היא? והנה לא הוזכר כי אם נר אחד ובפרשת אמור אמר "יערוך את הנרות". ועוד כאן נאמר "באוהל מועד" ואחר כך "מחוץ לפרוכת" ובפרשת אמור מוחלפת השיטה שאמר תחילה "מחוץ לפרוכת" ואחר כך "באוהל מועד". וכאן נאמר "מחוץ לפרוכת אשר על העדות" ושם נאמר "מחוץ לפרוכת העדות"?

מהו הסברו של האברבנאל?

האברבנאל פירש כי עיקר מצווה זו בפרשת אמור וכאן נאמר "תצוה" רצה לומר אתה עתיד לצוות את בני ישראל. ולדבריו כל פסוק זה מיותר כי מה הגיד לו בזה שסופו לצוות.

מהו "נר תמיד"? 2

ונראה ליישב כי מה שאמר "להעלות נר תמיד" היינו נר מערבי שהיה דולק לעולם אבל שאר הנרות לא היו תמיד כי אם מערב עד בוקר.
בהנחה זאת יתורצו כל הספקות הנזכרים.

מה מעיד נס המנורה ומה עניין הפרוכת בסמיכות לנס המנורה?

כי אמר שציוה ה' למשה על המשכן וכל כליו וחלק המשכן לשלושה חלקים ועל כולם אמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" והיה הפרוכת מבדיל בין קודש לקודש הקודשים ורצה משה שבכל חלק יהיה דבר המורה על שהשכינה שרויה בישראל. והנה בקודש הקודשים היו לוחות העדות אשר יתנו עדות ה' נאמנה שהשכינה שרויה שם כי הלוחות היו בהם מעשה ניסים שהיו נקראים משני עבריהם ומ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים. ותינח שכל הבא למקום ההוא יראה עין בעין כי שם ה' נקרא עליו. האמנם אחר שהפרוכת מפסיק ואין כל אדם רשאי לבוא שמה, פן חלילה יאמר המזהיר הרוצה לשקר ירחיק עזיו על כן הוצרך הקב"ה לעשות גם בהיכל נס תמידי זה בנר מערבי כדי שכולם יסתכלו בו ויראו מנר מערבי שם ה' כי הוא שוכן בתוכם. ואילו לא היה הפרוכת מכסה על ארון העדות לא היה צורך בנס זה.

ולהצעה זו נאמר שכל פרשה זו אין הכוונה לצוות על הנרות המנורה כי אם בפרשת אמור שם עיקר מקום של ציווי זה. וכאן עיקר הציווי על נר מערבי זה לגלות למשה

כי אף על פי שהפרכות מכסה על ארון העדות מכל מקום יהיה גם במקום הקודש נס מתמיד המפרסם כי ה' שוכן שמה.

מה פשר "ואתה" אצל משה?

משה היה ראשית והתחלה לכל הדברים העומדים בנס והוא היה כנר זה שמדליקים ממנו כמה נרות והנר אינו חסר כך הואצל ממנו שפע רוח הקודש על כל הנביאים שבאו אחריו. כי פני משה כחמה וממנו הואצל האור על כולם, כך נר מערבי זה שהיה אורו מתמיד בדרך נס הואצל עליו מאורו של משה כי הוא היה אמצעי בין אור ה' לכל מיני אורה אשר עמדו בנס. והיה הסימן על זה שבלידתו נתמלא כל הבית אורה, להורות שהוא יהיה המקבל הראשון מן אור עליון ובאמצעותו הושפע האור על כל מקום שיש בו דבר העומד בנס.

מהו "ואתה"?

לכך נאמר "ואתה תצוה" שתי נוכחויות לומר "ואתה" – היינו ממהות עצמותך ותוספות אורה שבך תצוה את בני ישראל "ויקחו אליך שמן זית" שהשמן יוקח אליך – לצרפו אליך כדי שתשפיע עליו מהודך כדי להעלות נר תמיד, זה נר מערבי שהיה תמידי בדרך נס.

מה צורך בנס הנר המערבי?

אחר כך נתן טעם לשבח למה היה צורך בנס זה לפי שהוא באוהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות, כי הפרוכת מבדיל בין המקום שיש בו עדות על שהשכינה שרויה בישראל ובין סתם אוהל מועד. לפיכך יערוך אותו אהרון מערב עד בוקר. וכי כל הלילה היה עומד ועורך אלא שנותן בו שמן כמידת חברותיה שאין בו כי אם שיעור דליקה מערב עד בוקר ואף על פי כן יעלה נר תמיד. ועדיין לא פורש באיזו נר יתמיד נס זה עד שאמר "לפני ה'" היינו נר מערבי הסמוך לשכינה שבמערב כי מצד העדות דומה נר זה אל ארון העדות ועל פי שנים עדים יקום דבר. ושניהם על ידי משה כי גם התורה נקראת על שמו. (2) ולא הזכיר כאן כל הנרות כי אין כאן מקומם כי אם בפרשת אמור. ולכך לא נאמר שם "ואתה תצוה" לפי שעיקר הצייווי שם היה על כל הנרות. ואגב גררא זכר שם נר מערבי זה באומרו "להעלות נר תמיד וכו'".

(3) נראה לי שסדר הפסוק של פרשת אמור כך הוא, שצריך להפסיק בין מילת "לפרוכת" למילת "העדות". וכך פירושו להעלות נר תמיד מחוץ לפרוכת רצה ה' שיהיה נר אחד תמידי מחוץ לפרוכת. ואחר כך פירש מה משמש נס זה. על זה אמר "העדות באוהל מועד" כי נס זה יתן עדות ה' נאמנה גם באוהל מועד. שהכל מסתכלים שם ויראו מנר מערבי זה את שם ה' כי בקרבם הוא כי יערוך אותו אהרון מערב עד בוקר ויהיה לפני ה' תמיד. ולפי שנאמר שם (4) "צו את בני ישראל" שמע מינה שיש כאן דבר המיוחס לכל בני ישראל ויש בו דבר המיוחס אל משה לבד שהרי נאמר "אליך" על כן הוצרך לפרש שניהם כי הדבר המיוחס אליך ולא להם הוא הדבר העומד בנס. ואחר כך פירש הדבר המיוחס לכל ישראל הוא מה שנאמר: "על המנורה הטהורה יערוך את הנרות" כי כל הנרות היו פונים מול נר מערבי זה. על כן נאמר בכולם "לפני ה' תמיד". (5) דבר אחר לכך נקט מראה מקום זה מחוץ לפרוכת שלא יטעו לומר כי הוא יתברך צריך לאורה שהרי הפרוכת מפסיק בין המנורה למקום השראת שכינתו. ועוד ששם העדות וכולו אורה. אלא וודאי עיקר קיחה זו אליך לצורכך.

בילקוט מסיק שלכך היו חלונות של בית המקדש רחבות מבחוץ וצרות מבפנים, להורות שלא היה השמש מאיר אל המקדש אלא אדרבה המקדש היה מאיר לכל העולם.

מהו "אליך"? 6

"אליך" – לרבותא כי אפילו פני משה כפני חמה מכל מקום אתה צריך לאור רוחני זה, כי אין השמש מאיר אל המקדש אלא המקדש מאיר אל השמש כי ממנו יוצא השפע אל כל צבא מרום.

מה מוסר יש בפרשה?

יש בפרשה זו מוסר אל הטועים הנותנים החלק המובחר מן מזונם לצורך החומר לאכול ולשתות ויתר תענוגות בני האדם. "וכל המלאכה נמבזה ונמס אותה" אותה יתן לצורך נר אלוקים נשמת אדם כדרך שעשה קין, אלא ילך בדרך הבל שהביא מנחה לה' מבכורות צאנו ומחלביהן. כך יתן ראשון למאור לצורך נר אלוקים נשמת אדם אשר אורה נצחי והשני יתן למנחות שהיה מאכל לכהנים.

כלי יקר

הקשיים:

אין זה מקומה בתוך מעשה המשכן ויותר היה מקומם אחר מעשה המנורה. גם לשון "ויקחו אליך" אינו מבואר מה זה. דברי הרמב"ן אינו אלא פלא וכי לא נאמנו פקידי המשכן על זה ומה יהיה אחרי מות משה?

במדרש – "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני" – בשעה שאמר הקב"ה למשה "הקרב אליך" הורע לו. והנה לא נודע עיקר התרעומת מנין לחז"ל שהרע למשה? ואם הרע למשה אין זה פיוס כל כך, שהרי אינו דומה כהונה שהיא לאהרון ולזרעו ואין לזולתו חלק בה מה שאין כן התורה נתנה לכל ישראל כמו למשה ולזרעו אלא משה בעצמו היה שליח וזכה שתנתן על ידו ואין זה שייכות לזרעו כלל.

מהו כח המנורה והארון בלימוד תורה?

אלא העניין בכל זאת דיש לדעת דאור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל בא בשפע על ידי אמצעות שני כלי קודש, היינו הארון והמנורה ונשתנו פעולותיהם. הארון בא לייעוד הדברות שבכתב וגם לציווי בקבלה בעל פה ועדיין אין בזה כל הפלפול והחידוש שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל. ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חוכמות וכל כוחות כנדרש לפלפולה של תורה. ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא, שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב הוא על ידי כח שנרמז בכפתור ופרח של המנורה. ועל כן בבית שני שרבו ישיבות והעמידו תלמידים הרבה להויות דאביי ורבא שהוא התלמוד, משום הכי נתחזק כח המנורה על ידי נס חנוכה.

מה היה כוחם השונה של משה ואהרון בלימוד תורה?

עוד ראוי לדעת דמשה ואהרון היו נחשבים לחברים. והלא אחיו הקטן ממנו היה? אלא עשאו רבו! והטעם בזה דאף על גב שאהרון היה נצרך לגמרא דמשה מפי ה' מכל מקום אחר ששמע שוב לא היה נצרך לו לסברא. והיה גדול כמשה. אלא שגדלותם בתורה לא היה באופן אחד, דכח משה היה נעלה בכח הפלפול לחדש דבר מה שלא שמע בקבלה על ידי ההכרח והפלפול. ואהרון היה נעלה בכח הסברא לדמות מילתא למילתא ולכווין האמת. וזהו על פי דבר ה' לאהרון "ולהורות את בני ישראל" ועיקר ההוראה בשעתו אי אפשר לחדש כל שאלה בפלפול אלא על ידי סברא ולדמות מילתא למילתא. ובזה הכח היה יחיד באותו דור עד שעלה פעם אחת על משה במעשה.

שהיו משה ואהרון שני ראשי סנהדראות בישראל זה בכוחו וזה בכוחו. ואחר שמשה היה מיוחד לכת החידוש והפלפול על כן נדרש לו ביחוד כח המנורה שיאיר לו הדרך להגיע לאמת. והיה ראוי שמשה יעסוק בעצמו בהכנת השמן, אלא שישראל עשו צרכי משה.

והעלו חז"ל שכל זה היה פיוס למשה, דקודם שאמר ה' למשה "ואתה הקרב אליך" והודיעו מעלה הפנימית שהכינו הקב"ה לקדושת העבודה הקדים ה' מאמר זה למשה שהוא פיוס בזה שזה החלק הנעלה של החידוש והפלפול ניתן רק למשה ולזרעו עד שאני מזהירך ש"אתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך" שהוא שידך אך אליך. ובה גדול כוחו מכח אהרון, דאף על גב דכח אהרון גם בתורה רב בסברא ובהוראה מכל מקום אינו דומה מעלת כח החידוש לכח ההוראה באשר ההוראה הבאה מכח דמיון מילתא למילתא אינו מוכרח ואפשר שיבוא רעהו וחקרו וידמה ובה נתפייס משה.

מהו "למאור"?

"למאור" – בשעה שנכתת יהא מתחילה לצורך המאור. דיש נפקא מינה במעשה השמן דשמן בעצם מר כזית עצמו ומשימים במ עשבים וכדומה שממתיקים אותו, אבל אם מתחילה נכתת למאור הרי הוא נקי מכל זיוף ועירוב.

מהו "נר תמיד"? 3

"להעלות נר תמיד" – לא לפעם ראשונה נצרך לצוות שהרי בא לזה נדבת הנשיאים, אלא לאחר שיכלה זה השמן.

הנצי"ב

מה השוני בין שני המקורות שמוזכר עניין השמן?

פרשה זו הוכפלה בפרשת אמור ויש בין הפרשיות כמה שינויים. וחז"ל בסיפרא למדו שפה מדבר על כלל נרות המנורה ושם מדבר מן נר מערבי.

מדוע הוקדם עניין השמן לבגדים? 1

ולא נשאר לנו רק לדעת למה הפסיק בציווי זה בין מעשה המשכן וכליו ובין מעשה בגדי כהונה, כאילו הוא הקדמה למלאכת הבגדים וקודמות אליהם. וכן הוא האמת שלפי מה שנבאר שעיקר ציווי לבישת הבגדים המקודשים ירמוז אל טהרת המידות והדעות שהם בגדי הנפש, צריך לצרף אליה את שמן הקודש. בגדי הנפש שהם מידותיה ותכונותיה יהיו לבנים מכל חלאה ושמץ ושמן אל יחסר מעל ראשו.

כיצד הנר מרמז על הקשר בין האדם ובוראו?

התורה והאדם חיבורם הוא נר אלוקים בארץ. התורה היא להב מתפרד מסביב היושבי בשמים. והאדם בשני חלקיו אבוקה שואבת אורו, גוו פתילה נפתלת, נשמתו שמן זית זך, בהסכמתם והצמדם יתמלא הבית כולו אורה. ואמנם לא כל אדם זוכה להשמן הזך המוכן להדליק בו אור אלוקי להאיר אור במקדשו, כי בהיות השמן עכור ומלא שמרים רוצה לומר שנשמתו לא הוטהרה ולא הוכנה אל אור התורה וזיו השכינה. או בהיות הפתילה פז הפתילות שאין מדליקים בהם. רוצה לומר שגופו אינו מוכן אל הטהרה וקבלת האורה, אז ידעך נרו באישון חושך לבד הנפש המוכנת לקבל התורה והתחכמה היא המביאה אל מקדשה שמן זית זך, כי ה' יאיר נרו על ראשה.

מה עושה משה עם המנורה במשכן?

ובאשר ציור המקדש היה כאילו שם התאחדו כל ישראל כאיש אחד כמו שכתוב ברמזי המשכן. וכל ענייני המקדש ועבודתו היה להשכין שם אור ה' ושכינתו זהרו. ציוה אל הגוף הכללי שהם בני ישראל שיביא אל משה "שמן זית זך" שהוא יטהר נשמתה וקדושתה שיהיה מוכן למאור ואז באמצעות משה שהוא הוריד את התורה ואור אלוקים לארץ יעלה את המנורה שהיא כלל נשמת ישראל.

"להעלות נר תמיד" – האור הזה בא מן התורה הנתונה בארון הברית שמשם יערוך את הנרות לפני ה' תמיד. ונר מערבי המיוחס להשכינה אשר במערב ממנה היה מתחיל ומסיים כל זה שהכהן הגדול שהוא היה לזה שליח כלל האומה היה צדיק והיו בגדיו לבנים ושמן על ראשו לא חסר ועל כן הקדים את השמן אל הבגדים.

מלבי"ם

מהי מטרת השמן והקטורת?

שמן למאור נזכר בין הדברים שנתרמו לצורך הקמת המשכן. אף על פי שהשמן וכן הקטורת שגם היא נזכרת שם. שניהם אינם חלקים מחלקי המקדש ואינם באים אלא לצורך העבודה. מכל מקום הם מבטאים יחד את כל מטרת צירוף נפש האדם אשר לשמה יוקם המקדש. הארת הרוח והשלמת המעשה אשר ייעשה לרצון לפני ה'. בסמוך לגמר הציווי על הקמת המשכן,

מדוע הוקדם עניין השמן לבגדים? 2

באים פרטים על עבודת הנרות והם באים לפני הציווי על בגדי כהונה. בכך מציין הכתוב את הטבת הנרות כעבודה הקודמת בזמן לכל שאר העבודות שכן הארת הרוח השאובה מתוך התורה היא מקור כל קיום המצוות למעשה. מאידך מציין בכך הכתוב את עיקר תעודתו של הכהן כמי שעליו לטפח אותה הארה הבאה מן התורה. ציון זה דרוש להבנת טעם בגדי הכהונה שהציווי עליהם בא מיד בפסוקים הסמוכים.

מדוע הציווי הוא דווקא למשה לצוות?

אתה תצוה שכן אתה קיבלת תורה מסיני כדי למסור אותה לישראל. הטבת הנרות מסמלת לדורי דורות את לימוד התורה וידיעתה כמצווה ראשונה במעלה. לפיכך תצוה אותה עליהם. ולשון ציווי מציין בכל מקום זירוז מיד ולדורות, כלומר יש להטעים ביתר תוקף את חובת קיום המצוה כאשר מדובר בהקרבת נכסים חומריים למען מטרות רוחניות ורעיונות שאין רווחן בצידן.

מה מיוחד לכהנים ומה לא?

לימוד התורה יהיה עניינה הכללי של האומה כולה ולא עניין מיוחד של כת כהנים. שמן האומה כולה יוקרב למאור התורה והמנורה מסמלת את עץ החיים של רוח האומה כולה ולא של רוח הכהנים. תדע, רק הטבת הנרות היא עבודת כהונה, כלומר אספקת צורכי המאור יום יום והדאגה למצבם התקין של הנרות, למען יאירו באור בהיר וצלול. ואילו ההדלקה עצמה "לאו עבודה היא" ובשעת הצורך יכולה להעשות על ידי זר.

מהו "אליך"? 7

"ויקחו אליך" – גם לאחר שיגיע לידך שלהם הוא. אתה אינך אלא גזבר לדבר והשימוש בו נעשה בשמם.

מהו "זך"? 3

"שמן זית זך" – שיהיו הזיתים באילן עד שיהיה בהן שמן.

מהו "כתית"? 3

"כתית" – כותש ונותן לתוך הסל והשמן יוצא על ידי לחץ אך לא על ידי טחינה.

מה עניין המור והמנורה?

"להעלות נר" – תפקיד מלמד התורה הוא לעשות את עצמו מיותר. אל יעמיד הכהן את ההדיוט במצב של תלות תמידית ממנו. מכאן אזהרה למורים ולתלמידים שישהו אלה אצל אלה בסבלנות ובאורך רוח.

רש"ר הירש

כא

מהו "מערב עד בוקר"? 7

"מערב עד בוקר" – תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר. ושיערו חכמים חצי לוג לילי טבת הארוכין וכן לכל הלילות ואם יוותר אין בכך כלום.

רש"י

מהו "יערוך"?

"יערוך" – בעבור היות הנרות כחצי עגולה.

ראב"ע

מהו "מאת בני ישראל"?

"מאת בני ישראל" – שמן זה קרבן ציבור ולזה לו יהיה שיתנדבו יחיד צריך שימסרם לציבור ותהיה הבאתו למשכן מאת בני ישראל.

אור החיים

מהו "לדורותם"?

"חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל" – גם אחרי מות משה יהיו הנרות תועלת לגדולי ישראל בשעתן, מכל מקום חובה על כלל ישראל להביא מתרומת הלשכה, שבא לכלל קורבנות ציבור לפרנסת כל ישראל. יביאו גם שמן למאור להאיר עיני גדולי הדור בתורה. הנצי"ב

מהו "באוהל מועד"?

"באוהל מועד" – אוהל מועד הוא המקום המיוחד לגילוי השכינה בישראל על ידי קבלת התורה וההתמסרות אליה בהשפעת המקדש. או המקום שה' קבע להתגלותו אל משה למען ישראל. וכן המקום בו יחדש ישראל בכל יום תמיד את בריתו עם ה'. מקום התוועדות לשם התייחדות עם ה'. בתורת דביר המקדש הוא מקום הדיבור ומקור האור. ובתורת אוהל מועד הוא אוהל ההתוועדות עם ה' והטיפוח התמידי של האור בעץ החיים של גידול רוח האומה.

מהו נרמז ב"מחוץ לפרוכת"?

"מחוץ לפרוכת" – לעולם יש להעיר את ליבו של אדם המכוון את רוחו אל התורה והשואב את הארתו ממנה, שהוא עומד מחוץ לתורה ושהתורה נתונה לו. יש להחדיר אל ליבו שהתורה אינה פרי רוח האדם ושעליו לשאוב ולפתח את הכרתו והארתו מתוך התורה ועל ידי התורה. אך לעולם אל יכניס את אורו הוא לתוך תחום התורה כדי לשנותה ולתקנה. ישווה האדם לנגדו את הכרובים הפורסים את כנפיהם על התורה כדי להבדילה ולשומרה וכדי להגן על התורה בשעת הצורך נגד מגמה המבקשת בשגיונה לשים פניה נגד חסינות התורה ממגע יד אדם. בעלי מגמה זו במקום לחנות לרגלי תורת ה' כתלמיד לרגלי רבו, ירהיבו עוז בנפשם ויאמרו בגאון ליבם – אדוני התורה אנחנו.

מה נרמז ב"מערב עד בוקר"?

"מערב עד בוקר" – שיעור השמן שבכל שבעת הנרות הספיק רק כדי שידלקו מערב עד בוקר. שעות היום מיועדות לעבודת כלל האומה והן מיוחדות לחיי המעשה. ואילו שעות המנוחה שבליילה מיועדות לעבודת הרוח. אף על פי כן עד לימות שמעון הצדיק היה נר מערבי דולק מערב עד ערב, אם כי שיעור השמן לא נשתנה.

רש"ר הירש

עניין השמן חוזר בפרשת אמור נענין בהשוואת הדברים: (השינויים הובלטו)

פרשת תצוה	פרשת אמור
(1)	וידבר ה' אל משה לאמור
ואתה תצוה את בני ישראל	צו (4) את בני ישראל

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר (7) תמיד	ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד
באוהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות	מחוץ לפרוכת (3) העדות באוהל מועד
יערוך אותו אהרון (6) ובניו	יערוך אותו אהרון
מערב עד בוקר לפני ה'	מערב עד בוקר לפני ה' תמיד
חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל	חוקת עולם לדורותיכם
	על המנורה הטהורה יערוך את (2) הנרות לפני ה' תמיד (5)

כשדבר עשיית השמן חוזר פעמיים יש לברר:

1. מדוע?
2. מה פשר השינויים?

מה פשר כל מקום בו נצטוו על השמן?

זו פרשת מצוות הנרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש צורך המנורה וכן משמע ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך.

מהו "זך"?

"שמן זית זך" – שלושה שמנים יוצאים מן הזית. הראשון קרוי זך.

מהו "תמיד"?

"תמיד" – מלילה ללילה.

מהו "פרוכת העדות"?

"פרוכת העדות" – שלפני הארון שהוא קרוי העדות. ורבותינו דרשו על נר מערבי שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל. שנותן בה שמן כמידת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים.

מהו "יערוך אותו"? ¹

"יערוך אותו" – עריכה הראויה למידת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר ומידה זו הוקבעה להם.

מהי "המנורה הטהורה"? ¹

"המנורה הטהורה" – שהיא זהב טהור. דבר אחר על טוהרה של מנורה שמטהרה ומדשנה תחילה מן האפר.

רש"י

מהו "אל בני ישראל"?

"אל בני ישראל" – ולא כל ישראל כי לא יוכל לדבר עם כולם.

מה הקשר בין המועדים והמנורה?

בעבור שהזכיר "אשה" כל מועד והוא צריך להזכיר הלחם והמנורה כנגד השולחן.

מהי "המנורה הטהורה"? ²

והוסיף בפרשה הזאת "על המנורה הטהורה" היא הידועה זהב כולה מעשה בצלאל ולא אחרת. ואשר עשאה מברזל בשעת הצורך על פי הנביאים עשאה.

ראב"ע

מדוע נשנתה מצוות השמן?

פרשה זו נשנית לפי שהמנורה נוכח השולחן להאיר אל השולחן שעליו לחם הפנים שמפורש כאן, שכל זה מתיקון השולחן ומסידוריו, השמן להאיר והפת לערוך.

רשב"ם

מה יהיה בעתיד עם השמן?

אחר שכלה השמן שהתנדבו במלאכת המשכן ציוה שיביאו לדורות.

מהו "יערוך אותו"? 2

"יערוך אותו אהרון" – אף על פי שהיה כשר בכהן הדיוט נאמר אהרון. כי במדבר מעשה המשכן היה בכל יום לכן היה מן הראוי שיהיה מעשה הדלקת הנרות הנעשה בפנים נעשה על ידי כהן גדול כמו שלדורו ביום הכיפורים.

ספורנו

מה עניין מצוות השמן כאן?

דברי רש"י איננו נכון בעיני שהרי אין הפרשה ההיא סמוכה לפרשת המנורה? שם ציוה לקחת מאת כל איש אשר נמצא איתו שמן זית זך למאור עם שאר תרומת המשכן. עכשיו כלה השמן ההוא שהביאו הנשיאים נדבה וציוה שיקחו בני ישראל משל ציבור לדורותם שמן זית זך כתית כשמן הראשון, שיבקשו אותה ויביאוה הציבור.

רמב"ן

מדוע נסמכה מצוות השמן למועדים?

אולי לצד שציוה מצוות שביעיות פסח סוכות ראש השנה ויום הכיפורים הם בחודש השביעי, סמך גם את המנורה שיש בה שבעה נרות כן השולחן העומר השבת. אור החיים

מה עניין מצווה זו למשה במיוחד?

מבואר מזה שהיה משה שייך ביחוד ללקיחה זו לולי שחלק הקב"ה כבוד למשה והזהיר את ישראל שהם יקחו בשביל משה.

הבינו חז"ל שמצווה זו לא היה נוגע תכליתה לתועלתם אלא בשביל משה. וזהו לשון המדרש "צו את בני ישראל" – גזור והם מקיימים. והיינו לשון "צו" זרוז לדבר שאין להם תועלת לעצמם. מעתה יש להתבונן היאך שייך מצווה זו למשה ביחוד ולתועלתו יותר מכל ישראל אלא הוא אשר בארנו דאור המנורה היא סגולה לפלפולה של תורה שיהא כמעין המתגבר ולכוין האמת, להוסיף לקח בהלכות חדשות ובאותו הדור לא היו משתמשים בזה הכח אלא משה לבדו. וכך גם מתפרש סמיכות הפרשיות באשר היה משה מוסיף בכל מועד הלכות חדשות בעניין המועד על כן הזהירו על מצוות לקיחת שמן למנורה.

מהו "יערוך אותו"? 3

"יערוך אותו אהרון" – לא בהדלקה מיירי קרא אלא הערכה להכין נתינת השמן בנרות ועשיית הפתילות והנחתם בנרות הכל יהא באוהל מועד ולא בחוץ.

מהי "המנורה הטהורה"? 3

"על המנורה הטהורה" – לא שיקח הבזיכין ליתן בהם שמן ופתילות באוהל העדות כשהם בידו, אלא בשעה שהבזיכין על המנורה יתן השמן והפתילות ומכל מקום הוצרך המקרא להזהיר שתהא ההכנה באוהל מועד דבלא זה היה אפשר להוציא את המנורה ולהעריך שם.

בא הכתוב כאן רק לצורך העניין המדובר בו שיתעסק בזה אהרון במועדים כדי שיחול גם עליו שפע הלכות להורות לבני ישראל.

מהי תכליתה של המנורה?

תכליתה של המנורה אינו אלא כשהיא טהורה ולא נתקלקל כח רוחני שבה בטומאת הדור. ובזמן שאין הדור טהור אין המנורה מסייע לחידוש הלכה וההכרח להתייגע יותר לעמוד על האמת ולמצוא דרך האמת.

הנצי"ב

מהו היסוד במועדים?

במועדים הונח היסוד – האומה על כל פרטיה תנית אותו ממועד למועד. והמסקנה הקבועה של היסוד הזה תובע דרך סמל במקדש תמיד.

מהו המסר והלימוד בנרות?

מקומו של נר ישראל הוא במקדש אך בהגבלה אחת "מחוץ לפרוכת אשר על העדות". רוח האדם הפונה אל התורה והמוארת על ידה, תמצא בתורה את הנתון הקבוע. והגבלה זו היא תנאי ראשון בל יעבור לכל התפתחות רוח האדם. שונה הדבר בפרשת המנורה כאן, פרשה זו מצווה על טיפות המתמיד של אור הרוח לפני ה' והיא קושרת אותו להתגלות ה' בהסטוריה שזכרון מתחדש תמיד במועדים.

מה פשר ההקדמה "מחוץ לפרוכת העדות"?

משום כך הקדים כאן את "מחוץ לפרוכת העדות" להדגיש שהתורה היא הנתון הקבוע והיא חייבת להיות מוגנת מכל פגיעה. והגבלה זו היא תנאי ראשון בל יעבור. בראש וראשונה יושם לב לתורה "לפני ה' תמיד" ורק אם נשמר התנאי הזה יש מקום באוהל מועד להתפתחות רוח האדם הפונה אל התורה והמוארת על ידה.

מה עניינה של הפרוכת?

פרוכת מבדלת המגינה על עדות ה' – על התורה המעידה על ה'. ולבסוף הרי זו "פרוכת העדות" כלפי פנים וכלפי חוץ כאחד. כי התורה המוגנת על ידי הפרוכת מצד זה היא עדות להתגלות ה'. וכעין זה גם האור הרוחני מהצד השני. הוא נדלק מהתורה ופונה אל התורה המוגנת על ידי הפרוכת. אף הוא עדות לקרבת ה' המתגלה בשמירת אור הרוח.

מהי תכלית המנורה?

העריכה היא העבודה העיקרית, היא התכלית היחידה של המנורה.

הארת עיני ישראל וטיפוח אור רוחו יימסרו תמיד להשגחת ה'. ועבודתו המתמדת להארת רוחו אם היא נעשית לפני ה' תוכל לייחל תמיד לעזר ה'.

רש"ר הירש

מדוע בציווי על השמן יש ציווי של משה?

בשמן אמר "ואתה תצוה" מפני שהשמן היה מצווה לדורות.

מה ההבדל בין להעלות להדליק ולהבעיר?

"להעלות נר תמיד" – על הדלקת המנורה שימש תמיד בלשון העלה ולמה לא בחר בלשון הדלקה או הבערה. מזה גדרו חז"ל שלשון העלאה מציין אם גומר ההדלקה עד תאחז השלהבת בכל חלקי הפתילה ועולה היא למעלה. אבל דלק מציין האחז האור בקצהו ובער מציין שתבער רוב הדבר וזה אין צריך רק שתהא שלהבת עולה.

תצוה היא כפשוטו על כלל הנרות הדולקות מערב עד בוקר.

מהו "תמיד"?

"תמיד" – היינו תמידות החלטי, בלי הפסק. ודרשו שגר אחד ידלק תמיד ביום ובלילה. הוא הנר שהיא לפני ה' והוא נר מערב שדולק תדיר וממנו מתחיל וממנו מסיים.

מהו "מחוץ לפרוכת"?

"מחוץ לפרוכת" – שיהיה סמוך לפרוכת. מפרשת תצוה נאמר שעיקר הנרות יהיו סמוכים לפרוכת ודי אם רוב המנורה נמשכת לפנים.

מדוע נאמר בפרשת תצוה "אהרון ובניו"?

(6) בתצוה נאמר "אהרון" כי מדבר בעריכת הנרות כולם ואין הבדל בין אהרון ובניו. ופה שמדבר מעריכת נר תמיד דהיינו נר מערבי שידלק תמיד בנס זה לא היה רק באהרון ובזכותו או בעת ששמשו כהנים גדולים שהיו צדיקים כאהרון.

מהי עדות הנר?

ונר זה שיערך מחוץ לפרוכת יהיה העדות באוהל מועד – יעיד לכל באי עולם על ועידת השכינה שמה.

ואחר שפה דיבר מעריכת אהרון עצמו שהבטיח שבחיייו יתמיד הנס הזה. וראיה לדבר כי בימי אהרון לא היו צריכים לנס זה שהרי היה עמוד האש על המשכן והיה הנר הזה רק לעדות על וועידת שכינתו באוהל מועד.

מהו "יערוך"?

"יערוך אותו" בלשון יחיד ונדרש על נר יחידי שהוא נר מערבי. (7) בפרשת תצוה נכתב "נר" וקאי על כל הנרות ומה שתפס לשון יחיד מפני שהנרות נקבעים במנורה כולם חשובים כנר אחד מצד המנורה העושה אותם כגוף אחד.

מהו "יאיר"?

יש הבדל בין העלאה הדלקה ובין יאירו.

יאירו מציין רק התמדת האור לא העלאה והדלקה.

מהו "נר"?

"להעלות נר תמיד" – שלא יצדק עליהם שם יחיד רק כשהם קבועים במנורה. בשעת העלאה שהיא ההדלקה יהיה נר אחד – שיהיו קבועים במנורה.

בלשון יחיד שכהן אחד לא יעלה שתי נרות אלא כל נר צריך כהן בפני עצמו.

מהו "יערוך"?

"יערוך אותו" – בלשון יחיד שאם היה כתוב בלשון רבים היה מקום לטעות שיכול לעשות ההדלקה בנרות בפני עצמם ולקובעם אחר כך במנורה.

מהו "אהרון ובניו"?

"אהרון ובניו" – שגם כהנים רבים לא יערכו רק אחד, רוצה לומר נרות הקבועים במנורה שהם כנר אחד מצד המנורה המאחדת אותם.

מהו "מערב עד בוקר"?

"מערב עד בוקר" – היינו שיעור שידלקו עד הבוקר והם חצי לוג לכל נר שאף שבליילות הקצרות ידלקו כל היום.

מהו "תמיד"?

"תמיד" כל מקום שנאמר "תמיד" מרבה אף בשבת ובטומאה.

הוסיף שתי פעמים "תמיד":

1. לרבות שאם מצאו שכבה, מדשנו ומדליקו ממזבח העולה ואפילו בשבת.

2. לשאר הנרות.

3. לרבות אף בטומאה.

מהו "המנורה הטהורה"?

"המנורה הטהורה" – עריכת הנרות יהיה על המנורה עצמה ולא יהיה דבר מפסיק בין הנרות להמנורה.

מלבי"ם